

7. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств [Текст] / О.О. Терещенко.- навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 235с.
8. Уткин Э.А. Антикризисное управление [Текст] / Э.А. Уткин. – М.: ЭКМОС, 1997. – 400 с.
9. Надін С. Залізничники показали приклад як підставити державі плече [Текст] / С.Надін. – К.: Магістраль, 2009. – № 29-30. – С. 2 – 3.
10. Мельник В.М. Фіскальна політика держави в умовах фінансової кризи [Текст] / В.М. Мельник.- К.: Фінанси України, 2008. – № 11. – С.11 – 17.
11. Куштим В.В. Ключові тенденції інноваційного розвитку реального сектору вітчизняної економіки [Текст] / В.В. Куштим.- К.: Фінанси України. –2008. – № 11. – С.117 – 122.

Аннотація. В статті досліджено специфіка економічного кризиса на залізничному транспорті, розглянуті шляхи його подолання.

Ключевые слова: залізничний транспорт, кризис, управління.

Summary. In the article the specific of economic crisis is probed on a railway transport, the ways of his overcoming are considered.

Keywords: railway transport, crisis, management.

*Рецензент д.ф.н., професор УкрДАЗТ Петрушов В.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 657.471:656.2

УПРАВЛІННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ЗАЛІЗНИЦЬ

*Мельник В.О., к.е.н., доцент,
Рубан О.А., магістр (УкрДАЗТ)*

В статті обґрунтовано доцільність формування системи управління експлуатаційними витратами залізниць з погляду забезпечення економічної ефективності їх функціонування в сучасних умовах господарювання, що характеризуються високим ступенем нестабільності та підвищенням впливу кризових явищ як у національному, так й у світовому масштабі.

Ключові слова: експлуатаційні витрати, управління експлуатаційними витратами, ресурсозбереження, економічна ефективність.

Постановка проблеми. Економічна роль транспорту полягає у тому, що він є органічною ланкою будь-якого виробництва та матеріальною базою для глибокого розподілу праці, спеціалізації та кооперування виробництва. Від ефективності роботи транспорту (перш за все, його економічності при дотриманні заданих параметрів якості процесу перевезень) залежить ефективність функціонування всього народного господарства України. На сьогоднішній день залізниця України

та її структурні підрозділи зіткнулися із суттєвими проблемами, без вирішення яких неможливе подальше підвищення ефективності діяльності. Перша проблема полягає у майже повному зносі інфраструктурних об'єктів та рухомого складу, що першочергово впливає на якість залізничних перевезень та їх конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг. Втрата хоча б незначного сегменту ринку неминуче призведе до зменшення прибутків та зниження рівня ефективності

господарювання.

Іншою важливою проблемою для залізниць є високий рівень витратності виробничих ресурсів, що потребує всебічного впровадження ресурсозберігаючої техніки та технологій, ефективної системи контролю та управління витратами. Вирішення і першої, і другої проблеми можливо лише при достатньому фінансовому забезпеченні, основним джерелом якого сьогодні виступає лише отриманий прибуток. Саме тому питання підвищення ефективності функціонування, збільшення рівня прибутку на кожну витрачену гривню є для залізниць України актуальним та потребує безвідкладного вирішення.

Аналіз останніх публікацій дозволив зробити висновок, що сьогодні досить значна частина досліджень в області розвитку залізничного транспорту України присвячена питанням підвищення економічної ефективності його функціонування. Переважна більшість наукових робіт щодо підвищення економічної ефективності залізниць пов'язана з удосконаленням тарифної політики, першочерговим впровадженням заходів з ресурсозбереження. Що стосується управління експлуатаційними витратами залізниць, то в наукових працях останніх років розглядаються питання їх оптимізації [1], удосконалення обліку [2], здійснення контролінгу [3], управління окремими елементами витрат [4] та деякі інші.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. У той же час питання формування та удосконалення відповідно до потреб господарювання дієвої системи управління експлуатаційними витратами на залізницях із створенням центрів відповідальності з метою раціонального та економічного витрачання усіх наявних виробничих ресурсів не розглядаються.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування необхідності формування системи управління експлуатаційними витратами залізниць для підвищення економічної ефективності їх функціонування в сучасних умовах господарювання, що характеризуються високим рівнем нестабільності.

Вклад основного матеріалу. Підвищення економічної ефективності роботи будь-якого підприємства, у тому числі й транспортного, визначається збільшенням рівня прибутку, що приходить на 1 гривню витрачених ресурсів, що використовуються для отримання цього прибутку. У свою чергу, збільшення рівня прибутку на 1 гривню витрат можна досягти за рахунок: 1) збільшення обсягу виробництва при незмінних ціні та собівартості продукції; 2) збільшення ціни при незмінних обсягах виробництва та собівартості продукції; 3) зменшення собівартості продукції при незмінних обсягах виробництва та ціни на

продукцію.

Підвищення обсягу виробництва для підприємств залізничного транспорту (приведеного вантажообігу) в умовах, що склалися в Україні, є проблематичним, оскільки вантажообіг прямо залежить від функціонування вантажоутворюючих галузей народного господарства, перш за все добувної та обробної промисловості, сільського господарства, які сьогодні знаходяться у нестійкому становищі через вплив світової економічної кризи. Так за даними Державного комітету статистики України у 2009 році порівняно з 2008 роком індекс промислового виробництва склав 78,1%, вантажообігу – 77,5% [5]. Тобто збільшення вантажообігу на залізничному транспорті можливе лише у випадку збільшення обсягу промислового виробництва.

Наступним джерелом підвищення прибутковості підприємств залізничного транспорту є збільшення тарифів (ціни) на вантажні та пасажирські перевезення. Збільшення тарифів на пасажирські перевезення може викликати відтік пасажиропотоку до автомобільного транспорту та через це знизити конкурентоспроможність залізничних пасажирських перевезень, обсяги пасажиропотоку і, врешті-решт, доходи і прибуток від пасажирських перевезень. Підвищення тарифів на вантажні перевезення збільшує «транспортну складову» у собівартості промислової продукції, що призведе до зниження конкурентоспроможності вітчизняних товарів за ціною і, знов-таки, до зниження обсягів промислового виробництва та вантажообігу.

Найбільш доступним джерелом підвищення прибутковості залізничних підприємств є зниження експлуатаційних витрат та собівартості перевезень. Оцінка ролі витрат в розвитку підприємств поступово міняється у всьому світі (і в Україні також): роль фактора витрат і управління ними визнається ключовою в забезпеченні ефективного розвитку сучасного підприємства будь-якої галузі народного господарства. Сьогодні на залізничному транспорті відсутня ефективна система управління експлуатаційними витратами, не зважаючи на значну енергоємність, матеріалоємність, трудомісткість, фондо- та ремонтісткість транспортного виробництва. Зниження експлуатаційних витрат пов'язують переважно з економією фонду заробітної плати та матеріального заохочення (зниження зарплатомісткості транспортного виробництва), що негативно впливає на соціальне забезпечення працівників галузі та призводить до демотивації підвищення продуктивності та якості праці. При цьому заходи з ресурсозбереження та, зокрема, з енергозбереження впроваджуються слабо, враховуючи те, що залізничний транспорт є одним з потужніших споживачів енергоресурсів, а

більшість сучасних енергозберігаючих технологій окупаються протягом першого року експлуатації. Суттєвий вплив на економію експлуатаційних витрат може мати перегляд норм та нормативів в ремонтному господарстві залізниць, система нормування якого була сформована ще за радянських часів, але, не зважаючи на зміни в умовах експлуатації, технологіях утримання та ремонту основних фондів залізниць тощо, не удосконалювалася.

Необхідність впровадження цих заходів на залізничному транспорті України обумовлюється актуальністю наступних економічних проблем: жорсткими вимогами споживачів до задач зниження транспортних витрат і обмеження впливу транспортного чинника на собівартість виробництва; наявністю інфляційних тенденцій, які збільшують витрати на ресурси, що споживаються; нестабільністю обсягів перевезень, яка призводить до збільшення собівартості внаслідок високої частки витрат на утримання інфраструктури та інших витрат, що не залежать від розмірів руху; обмеженість використання власного прибутку для фінансування соціального та виробничого розвитку через високий рівень експлуатаційних витрат.

Саме тому створення дієвої системи управління експлуатаційними витратами, яка б забезпечувала своєчасне впровадження принципово нових методів нормування та організації праці, зниження питомої ваги паливно-енергетичних і матеріальних ресурсів, впровадження ресурсозберігаючих технологій з організації перевезень, утримання та ремонту технічних засобів, нормування всіх видів ресурсів з урахуванням фактичних обсягів роботи та в цілому кардинальне поліпшення системи

планування та раціонального управління всіма видами ресурсів галузі є сьогодні запорукою підвищення економічної ефективності роботи підприємств залізничного транспорту.

Висновки. Таким чином, управління експлуатаційними витратами, що спрямоване на оптимізацію витрачання усіх наявних виробничих ресурсів (трудових, матеріальних, енергетичних, фінансових) при дотриманні заданих параметрів якості перевезень в сучасних умовах господарювання є основним та доступним фактором підвищення економічної ефективності діяльності залізниць України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бочаров О.П., Пасечник В.І. Оптимізація експлуатаційних витрат в управлінні перевізним процесом з використанням інформаційних технологій // ІКСЗТ. – 2009. - № 4. – С. 121-126.
2. Боїла Л. Удосконалення розподілу витрат за видами перевезень на залізничному транспорті // Економічний аналіз. – 2008. - Вип.2 (18). – С.329-332.
3. Підпригора І.В. Формування та опрацювання інструментами контролінгу інформаційних потоків для управління залізничними підприємствами // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. - № 28. – С.194-197.
4. Куделя В.І. Шляхи підвищення ефективності роботи залізничного транспорту в умовах ринкової економіки: дис. канд. екон. наук: 08.07.04 / Українська держ. академія залізничного транспорту. — Х., 2006. — 379 с.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України // www.ukrstat.gov.ua/

Аннотація. В статті обоснована целесообразність формування системи управління експлуатаційними затратами железных дорог с точки зрения обеспечения экономической эффективности их функционирования в современных условиях хозяйствования, которые характеризуются высокой степенью нестабильности и повышением влияния кризисных явлений как в национальном, так и в мировом масштабе.

Ключевые слова: эксплуатационные расходы, управление эксплуатационными расходами, ресурсосбережение, экономическая эффективность.

Summary. In the article expedience of formation of a control system by operational expenses of railways from the point of view of maintenance of economic efficiency of their functioning in modern conditions of managing which are characterised by high degree of instability and increase of influence of the crisis phenomena as in national, and on a global scale is proved.

Keywords: the working expenses, working expenses management, cost-performance.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Шраменко О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.*